

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Literatura:

- Kuča, M., Vokáč, M. 2008: Exploitation of rocks for polished stone industry from the Brno Massif, South Moravia (Czech Republic). In: A. Přichystal, L. Krmíček, M. Halavínová (eds.): *Petroarchaeology in the Czech republic and Poland at the beginning of the 21st century*. Brno–Wrocław. 95–109.
- Přichystal, A. 1988: Petrografické studium štípané a broušené industrie z lokality s moravskou malovanou keramikou v Brně-Bystrci. *Archeologické rozhledy* 40, 508–512.
- Šmarda, J., Kuča, M. 2008: Brno (k. ú. Bystrc, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 49, 225.
- Vokáč, M., Kuča, M., Přichystal, A. 2005: Využití amfibolického dioritu brněnského masivu v pravěku jižní Moravy. In: I. Cheben, I. Kuzma (eds.): *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín – 2004*. Zborník referátov z 23. pracovného stretnutia bádateľov pre výskum neolitu a eneolitu Čiech, Moravy a Slovenska. Skalica 21.–24. 9. 2004, Nitra, 359–367.

Resumé

Brno (Cad. Bystrc, Brno-město Dist.), „Rokle“. Neolithic. Isolated find. Surface survey.

An isolated stone artifact was found in Rokle near Brněnská přehrada. This artifact made from erratic flint can have a connection with Neolithic mining of the amphibole diorite.

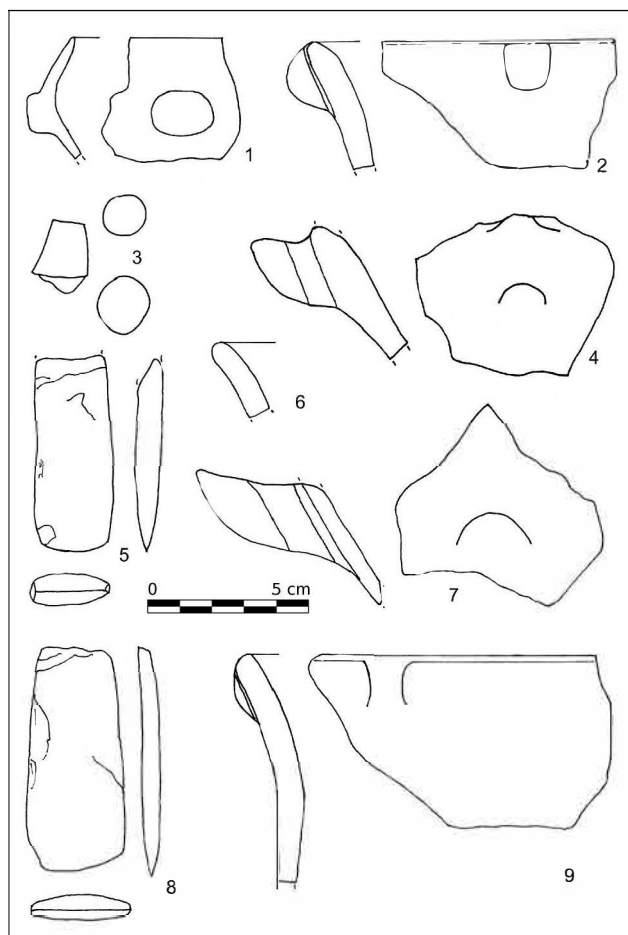
BRNO (K. Ú. BYSTRC, OKR. BRNO-MĚSTO).

„Sídliště Bystrc IIa“. MMK Ic. Sídliště. Povrchový průzkum.

Sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou v Bystrci je známo z dřívější literatury a rukopisů (např. Čižmář, Čižmářová 1980; Přichystal 1981; Čižmářová, Rakovský 1988). Nadmořská výška lokality se pohybuje okolo 280 m. Sídliště bylo objeveno roku 1939 při stavbě dálnice K. Schirmeisenem, další výzkum zde byl proveden roku 1978 (Čižmářová, Rakovský 1988, 481). Podle chronologických znaků na keramice bylo relativně datováno do fáze Ic kultury s MMK. Z lokality bylo získáno i absolutní datum: 5570 ± 60 BP (Rakovský 1985, 161).

Před zastavením lokality prováděli někteří profesionální a amatérští badatelé povrchové průzkumy (např. A. Přichystal, jehož sběry byly již zpracovány). Do sbírek MZM Brno se z bystrcké lokality dostala nevelká kolekce amatérského sběratele M. Drmoly, který za svůj život shromáždil velkou kolekci převážně neolitického materiálu z lokalit v Brně a jeho širším okolí. Právě jím získané artefakty jsou předmětem tohoto příspěvku. Z jeho deníku vyplývá, že zde provedl průzkum v 60. letech minulého století.

Keramický materiál není početný. Jedná se o několik okrajů z hrncovitých tvarů a z mís (obr. 4: 1,2,6,9). Na dvou z nich jsou na okraji umístěny výčnělky: polokulovitý (obr. 4: 2) a protáhlý a zploštělý (obr. 4: 9), dále se objevila 2 rohatá ucha (zploštělá a protáhlá; obr. 4: 4,7).

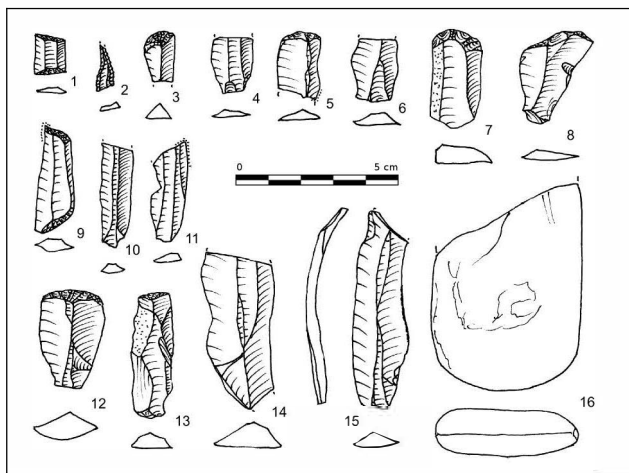

Obr. 4: Brno (k. ú. Bystrc, okr. Brno-město). Výběr keramiky a broušené kamenné industrie. Fig. 4: Brno-Bystrc: Selected material.

Jeden keramický tvar má na výduť umístěn zátkovitý výčnělek (obr. 4: 1).

Štípaná kamenná industrie sestává z 53 kusů. V surovinovém spektru je výrazně zastoupen rohovec typu Krumlovský les v počtu 33 kusů (varieta II–26 kusů, varieta I–7 kusů), následuje přepálený silicit v počtu 6 kusů, čokoládový silicit (4 kusy), křemen (3 kusy), SGS (2 kusy), SKČJ (2 kusy), křídlový rohovec, patinovaný křídlový rohovec a patinovaný, blíž neurčený silicit (po 1 kusu). Jádra (6 kusů) jsou převážně hrubá, jedno z nich je dost vytěžené (SGS). Převažují úštěpy, méně jsou zastoupeny čepele a nástroje, minimálně je odpadu, zřejmě díky povrchovému rázu industrie. Typologicky se objevila úštěpová škrabádlá (obr. 5: 8,12), čepelová škrabádlá (obr. 5: 3,5,7), krátký trapéz (obr. 5: 1), dlouhý trapéz s krátkým šikmým leskem (obr. 5: 9), příčná retuš (obr. 5: 13), vrták (obr. 5: 2). Specifickou skupinu představují artefakty bez retuše, ale s leskem (např. obr. 5: 11). U importovaných surovin stoupá podíl nástrojů a čepelí.

Broušenou kamennou industrii reprezentují 4 artefakty. Je to celá plochá sekerka (obr. 4: 8) a větší část další (obr. 4: 5) ze zelené břidlice typu Želešice; břitová část další sekerky (obr. 5: 16) a vývrtek (obr. 4: 3) jsou zhotoveny z dioritového porfyritu-porfyrického mikrodiortu. Všechny sekerky mají oválný příčný průřez a rovné osř. Kamenný vývrtek dokládá výrobní aktivity v prostoru síd-

Obr. 5: Brno (k. ú. Bystrc, okr. Brno-město). Výběr kamenné industrie. Rohovec typu Krumlovský les, varieta II (6,9,11,12,14), varieta I (5,15), SKČJ (1,13), čokoládový silicit (2,7,10), SGS (8), přepálený silicit (3,4). Fig. 5: Brno-Bystrc: A selection of stone industry.

lišť. Obě suroviny určené k výrobě artefaktů pocházejí z lokálních zdrojů.

Kolekce ještě obsahovala jedno novověké silicitové křesadlo.

Nálezy lze s jistotou přiřadit zde již zjištěné fázi Ic kultury s MMK. Získaná kolekce rozšířila počet artefaktů získaných z lokality, ale výrazně nezměnila dosavadní poznatky, které byly učiněny předchozími výzkumy. Nově byly rozpoznány některé další suroviny štípané kamenné industrie – čokoládový silicit, křídový spongiový rohovec a potvrzena byla i přítomnost SGS.

Příspěvek vznikl za podpory GAČR 404-09-H020.

Martin Kuča

Literatura

- Čizmář, M., Čizmářová, J. 1980: Záchraný výzkum sídliště s moravskou malovanou keramikou v Brně-Bystrci (okr. Brno-město). *Přehled výzkumů 1978*, 10–11.
- Čizmářová, J., Rakovský, I. 1988: Sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou v Brně-Bystrci. *Archeologické rozhledy* XL, 5, 481–523.
- Přichystal, A. 1981: Petrografické studium štípané a broušené industrie z lokality s MMK v Brně-Bystrci. Rukopis.
- Rakovský, I. 1985: Morava na prahu eneolitu. Rkp. disertační práce. Uloženo: Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

Resumé

Brno (Cadastr Bystrc, Brno-město Dist.). „Bystrc IIa“. Neolithic. Settlement. Lengyel Culture. Surface survey.

BRNO (K. Ú. KNÍNIČKY, OKR. BRNO-MĚSTO).

„Sokolské koupaliště“. Neolit-eneolit. Sídliště?. Povrchový průzkum.

V červenci 2008 byl proveden na levém břehu Brněnské přehrady v oblasti Sokolského koupaliště terénní geomorfologický průzkum (projekt GAČR 205/06/1024), v jehož rámci jsme se zaměřili na novou stavební plochu sportovních objektů severně od sportovního a rekreačního komplexu Sokola Brno. Na této ploše zhruba v rozsahu nadmořských výšek 242–248 m došlo ke skrývce zeminy a stavebním výkopům. V průběhu července a srpna jsme na staveništi popisovali profily ve šterkopiscích. Při tomto průzkumu byly rovněž v dolní části lokality (nadmořské výšky 242–244 m) zhruba na ploše 50 × 60 m nalezeny pravěké archeologické materiály. Svah s jižní expozicí dosahuje sklonu maximálně do 5°, podloží tvoří světle hnědé spraše, na nichž se vytvořily hnědozemě. V rámci nálezové plochy dosahují mocnosti do 1 m, směrem severním a západním jejich mocnost narůstá. V západní části lokality spraše nasedají na reza-věhnědé šterkopisky (více než 2 m mocné), které představují zbytek pravděpodobně spodnopleistocenní terasy řeky Svatky. Směrem východním od zájmové lokality prochází hluboká strž s neperiodickým tokem, který se spojuje asi 50 m JV od lokality s Rozdrojovickým potokem (přítok Svatky). Zájmová lokalita se nachází v relativní výšce 30 m nad původním údolním dnem řeky Svatky, k často zaplavovanému údolnímu dnu s meandrujícím tokem Svatky činí vzdálenost cca 300 m.

Povrchovým sběrem byla získána nevelká kolekce keramiky, štípané kamenné industrie a suroviny k výrobě broušené kamenné industrie. Z uvedené polohy se jedná o vůbec první pravěké nálezy.

Keramika sestává ze tří hrubých písčitých, nevýrazných střepů, jeden z nich představuje fragment páskového ucha. Štípaná kamenná industrie čítá 11 kusů (včetně jednoho paleolitického stáří; viz kapitola Paleolit). Jedná se o větší hrubé jádro z rohovce typu Krumlovský les, varieta II, dalšího rezidua jádra, dvě přelomené čepelky a tři ústěpy z těžé suroviny, ústěp z rohovce typu KL II/silicit krakovské jury, vrchlíkový ústěp z moravského jurského rohovce a přelomené škrabadlo z čokoládového silicitu. Kamennou industrii doplňuje menší kus dioritového porfyritu/porfyrického mikrodioritu lokálního původu.

Nalezený materiál nelze spolehlivě datovat. Podle charakteru průvodního materiálu (páskové ucho, čokoládový silicit) můžeme lokalitu rámcově datovat od fáze Ib MMK s přesahem do průběhu eneolitu.

Příspěvek vznikl za podpory GAČR 404-09-H020 a GAČR 205/06/1024

Karel Kirchner, Martin Kuča

Resumé

Brno (Cadastr Kníničky, Brno-město Dist.). „Sokolské koupaliště“. Neolithic. Settlement. Surface survey.